

■ HISTORISK DRAMA. The National Theatre i London viser for tiden Ibsens «Keiser og galileer». Foto: Catherine Ashmore, The National Theatre

■ ■ ■ En ensom mann med verdenshistoriske ambisjoner, som ikke vet hva kjærlighet er, er livsfarlig.

Tro uten kjærlighet

KULTUR
TORIL
MOI

Jeg var ikke i Norge den 22. juli. Den ettermiddagen holdt jeg foredrag om Ibsens «Keiser og galileer» på The National Theatre i London. Foredraget skulle markere en historisk begivenhet, nemlig at Ibsens store lesedrama fra 1873 endelig har fått sin britiske premiere i en flott oppsetning regissert av Jonathan Kent, med Andrew Scott i hovedrollen som Julian den frafalne, den romerske keiseren som forsøkte

å avskaffe kristendommen og gjeninnføre de greske gudene.

Først senere på kvelden fikk jeg høre om de forferdelige hendelsene i Norge. Da jeg forsto at gjerningsmannen oppfattet seg selv som en korsfarer som kjempet for å gjeninnføre den rette kristne kultur i Europa, gikk det opp for meg at Ibsens «verdenshistoriske skuespill», som han selv kalte det, er mer grufullt relevant enn noensinne.

Julian den frafalne (331–363) ble romersk keiser i 361. Den historiske Julian døde på slagmarken i Persia (dagens Iran) to år senere. Selv om Ibsen lenge hadde forsøkt å skrive om Julian, fikk han ikke det rette grepet om stoffet før Europa ble styrtet ut i grusomhet og krig.

Krigen mellom Frankrike og Tyskland i 1870–71 var den blodigste Europa hadde opplevd. Nesten 190.000 soldater ble drept. Deretter ble 30.000 parisere myrdet i massa-

krene som gjorde slutt på den radikale Pariserkommunen. To måneder senere begynte Ibsen å skrive «Keiser og galileer».

«Keiser og galileer» handler om en brytningstid som la premissene for europeisk kultur

Julian klarer ikke å forholde seg til andre mennesker. Alt han vet om andre, er at om de ikke er med ham, er de mot ham, og om de er mot ham, kan de tilintetgjøres

for de neste 1500 år. Om Julian hadde lyktes i forsøket på å avskaffe kristendommen i Romerriket, ville både Europa og resten av verden ha sett radikalt annerledes ut i dag.

Julian har verdenshistoriske

ambisjoner. Han tror at han er utvalgt av gudene til å endre verdens gang, til å sørge for at den greske kultur kommer til å prege Europa.

Som ung mann er Julian en kristen idealist som er dypt sjokkert over de kristne makt-havernes hykleri og grusomhet. Han vender seg bort fra kristendommen fordi han ønsker seg en verden fylt av sannhet og skjønnhet.

Da Julian blir keiser, inspirer disse holdningene et grandiost prosjekt. Han vil forandre Romerrikets kultur, skru historien tilbake til en tid da kristendommen ikke eksisterte. Dette gjør Julian til en tyrann som ikke viker tilbake for å beordre tortur, massakre, terror mot alle som ikke tenker og tror det samme som ham. De kristne er ikke bedre. Oppildnet av ønsket om å bli martyrer for den rette tro, slår de tilbake med massakrer og selvmordsangrep. Ibsen fremstiller Julian som

fundamentalt ensom, som en mann som blir grusom fordi han mangler kjærlighet.

Han klarer ikke å forholde seg til andre mennesker. Alt han vet om andre, er at om de ikke er med ham, er de mot ham, og om de er mot ham, kan de tilintetgjøres. Jo mer ekstrem Julian blir, jo ensommere blir han. Dermed er det ikke underlig at han til slutt utroper seg selv til en gud, altså til en figur som står høyt hevet over alminnelig mennesker.

I Ibsens versjon blir Julian drept av sin kristne barndomsvenn Agathon, som er like gal og morderisk som Julian. «Keiser og galileer» viser at mord, terror og tortur har like god grobunn i alle religioner, og at en ensom mann med verdenshistoriske ambisjoner, som ikke vet hva kjærlighet er, er livsfarlig.

Toril Moi er professor i litteratur ved Duke University.
www.torilmoi.com

■ E-post: etterbors@dn.no Kontaktpersoner: Sarah Sørheim sarah.sorheim@dn.no og Espen Hauglid espen.hauglid@dn.no

■ DN betinger seg retten til å lagre og utgi alt stoff i elektronisk form, også gjennom samarbeidspartnere, og til å forkorte innlegg.

■ Bidrag som ikke er bestilt, honoreres ikke. **Hovedinnlegg/kronikk:** Maks 4000 tegn (cirka 700 ord). **Underinnlegg/replikk:** Maks 1000 tegn (cirka 200 ord).

Dagens Næringsliv

Sentralbord 22 00 10 00

Kundeservice 815 11 815

Annonse 22 00 10 75

Dagens Næringsliv
Christian Krohgs gate 16,
Postboks 1182 Sentrum,
0107 Oslo

REDAKSJONEN etter kl. 16.30

Desken: 22 00 13 30

EtterBørs: 22 00 10 05

Feature: 22 00 13 51

Finans/næringsliv: 22 00 13 64

Foto: 22 00 13 07

Livsstil: 22 00 13 73

Nyhetsjef: 24 10 14 30

Politikk/økonomi: 22 00 13 93

Utenriks: 22 00 13 65

REDAKSJONER UTENFOR OSLO

Kristiansand: 38 07 13 00

Stavanger: 51 85 81 11/13

Trondheim: 91 60 02 17

Tromsø: 77 66 56 65

REDAKSJONER UTENLANDS

Bangkok: +66 7622 5970

London: +44 20 8241 9494

New York: +1 917 544 3865

TELEFAKS OSLO

Abonnement: 22 00 10 60

Administrasjonen: 22 00 10 10

Annonse: 22 00 10 70

Løssalg: 22 00 10 30

Redaksjonen: 22 00 11 10

TELEFAKS UTENLANDS

Bangkok: +66 762 34580

TELEFAKS UTENFOR OSLO

Bergen: 55 31 65 92

Kristiansand: 38 07 08 30

Stavanger: 51 85 81 10

Trondheim: 73 80 89 02

Tromsø: 77 66 56 78

E-POST

annonse@dn.no

kundeservice@dn.no

redaksjonen@dn.no

www.dnavis.no